

Abstract. *Soloshchenko V. M. Internationalization of higher education: the view of the English-Speaking countries.*

Introduction. *In the XXI century the problem of internationalization of higher education is very popular. In our article the essence of the phenomenon “internationalisation of higher education” from the point of view of English-speaking researchers is investigated.*

Purpose. *The main purpose of this article is systematization and generalization of scientific views of the main English-speaking researchers on a problem of internationalization of the higher education, an determination of essence of the concept of the internationalization of the higher education in the point of view of these scientists, definitions of stages of development of this concept in the English-speaking countries.*

Methods. *As a result of the content-analysis of the world scientific community researches concerning the interpretation of the phenomenon “internationalisation of higher education” the author defines “internationalisation of higher education” as the central part of the internationalisation of higher education that constitutes the objective process where takes place the interaction between the Universities of different countries as the subjects of the internationalisation according to the international goals, principles and norms that correspond to the academic, cultural, political and economic needs of modern society and personality.*

Results. *The main determinants and factors that promoted the development of the internationalization of the University education in the English-speaking countries at the end of the XX – the beginning of the XXI century: carrying out in each country of national campaign for propagation of universities; intensification of the international cooperation in the sphere of higher education; increasing number of the international educational programmes; introduction of the intercultural curriculum in the University education are outlined.*

Originality. *Comparative analysis of the foreign scientific thought gave the author opportunity to outline four perspective reference points that are the guarantee of the successful internationalisation of higher education: 1) target; 2) procedural; 3) productive; 4) eurointegrational.*

Conclusion. *The main strategic directions of the University education in the English-speaking countries: internationalisation of the University education in the frames of Gumboldtian model of the University, internationalisation of the University education in the frames of Bologna process and internationalisation of the University education in the frames of own innovative projects are generalized.*

Key words: *internationalization of higher education; a problem of internationalization of higher education; English-speaking countries; English-speaking region; strategies and mechanisms of internationalization of higher education.*

*Одержано редакцією 12.09.2016
Прийнято до публікації 20.09.2016*

УДК 372

Стрілець Аліна Вікторівна,
викладач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

АРТИКУЛЯЦІЙНА ГІМНАСТИКА В РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. *Розглянуто основні поняття «артикуляція», «артикуляційна гімнастика» та визначено чинники застосування вправ для розвитку органів артикуляції дітей дошкільного віку. Запропоновано перелік традиційних артикуляційних вправ для розвитку органів артикуляції, а також форми проведення артикуляційної гімнастики, узагальнено використання інтерактивних і новітніх форм. Виокремлено специфіку використання артикуляційної гімнастики в роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення.*

Ключові слова: *мова; мовлення; артикуляція; звуковимова; органи артикуляції, артикуляційна моторика; артикуляційні вправи; моторна недостатність.*

Постановка проблеми. З кожним роком соціум устанавлює все більш високі вимоги до психофізичного розвитку не тільки дорослих, але й дітей: невпинно зростає обсяг знань, які потрібно їм засвоїти. Для того, щоб допомогти дітям впоратися зі складними завданнями, що на них очікують, потрібно піклуватися про своєчасне і повноцінне формування в них мовлення. Це – основна умова успішного виховання та навчання.

Мова – це діяльність, яка здійснюється при узгодженому функціонуванні головного мозку та інших відділів нервової системи. У здійсненні мовної функції беруть участь слуховий, зоровий, руховий та кінестетичний аналізатори.

Однією з причин порушення звуковимови в дітей може бути недостатня рухливість органів мовлення: язика, губ, щелеп та м'якого піднебіння. Порушення рухливості цих органів (малорухливість) тягне за собою нечітку, гугняву (з носовим відтінком), шепеляву, нечітку вимову різних звуків. Саме тому важливе місце на шляху розвитку правильного мовлення повинна займати артикуляційна гімнастика.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему розвитку артикуляційної моторики з метою розвитку мовлення, профілактики порушень звуковимови розробляли такі вчені, як С. Крилова [2], О. Правдіна [4], Т. Ткаченко [3], М. Фомічова [1]. М. Бернштейном розроблена теорія організації рухів і віднесено мовлення до вищого рівня організації рухів. також цим ученим визначені етапи виконання довільного руху, які необхідно враховувати при корекційній роботі з різними формами мовленнєвої патології, яка характеризується порушенням довільних моторних актів [5, с. 86]. Заслугує на увагу погляд О. Косінової, яка стверджує, що деякі діти завдяки своєчасному початку занять артикуляційною гімнастикою і вправами з розвитку фонематичного слуху самі можуть навчитися говорити чисто і правильно, без допомоги фахівця [6, с. 4].

Мета статті – визначити поняття «артикуляція», «артикуляційна гімнастика» та розкрити значення артикуляційної гімнастики в роботі з дітьми дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Гарна мова – найважливіша умова всебічного і повноцінного розвитку дітей. Чим багатша і правильніша в дитини мова, тим легше їй висловлювати свої думки, тим ширше її можливості в пізнанні навколишньої дійсності, змістовіші та повноцінніші стосунки з однолітками і дорослими, тим активніше здійснюється її психічний розвиток.

Мовлення дитини дошкільного віку формується у спілкуванні з дорослими, тому необхідно, щоб мова дорослих була зразком для дітей. Будь-яке порушення мови в тій чи тій мірі може відбитися на діяльності та поведінці дитини. Діти, які погано розмовляють, починають усвідомлювати свій недолік, стають мовчазними, сором'язливими, нерішучими, замикаються в собі. Особливо важливе значення має правильна, чітка вимова дітьми звуків і слів у період навчання грамоти, оскільки письмове мовлення формується на основі усного, і недоліки усного мовлення можуть привести до неуспішності.

Дитина дошкільного віку засвоює мовлення в певній послідовності в міру дозрівання нервово-м'язового апарату. Вона народжується з готовими до функціонування органами артикуляції, але проходить досить тривалий період, перш ніж зможе освоїти фонетику рідної мови [7, с. 32].

Для розвитку звукової сторони мови має величезне значення розвиток рухливих м'язів артикуляційної моторики: губ, язика, нижньої щелепи, м'якого піднебіння.

У даний час зростає число дітей, які мають те чи те порушення мовлення. Основним засобом для розвитку мовленнєвої моторики є артикуляційна гімнастика.

Артикуляція – діяльність органів мови (губ, язика, м'якого піднебіння, голосових складок), що необхідна для проголошення окремих звуків мови та їх комплексів [8, с. 388]. Артикуляційна гімнастика – це вправи для розвитку органів артикуляції (язика, губ, а також нижньої щелепи), що відповідають за правильну звуковимову. Для того, щоб

дитина навчилася добре вимовляти найскладніші звуки, повинні бути гнучкими і сильними язик і губи, довго утримуватися в одному положенні і здійснювати багаторазові переходи від руху до руху. Усі ці навички дитина дошкільного віку може отримати завдяки артикуляційній гімнастиці.

Метою артикуляційної гімнастики є відпрацювання правильних, чітких рухів органів мовлення, що необхідні для правильної вимови звуків.

Вправами для розвитку органів артикуляції необхідно займатися з кількох причин: по-перше, своєчасні заняття даною гімнастикою дозволять дітям самостійно навчитися правильно і чітко говорити; по-друге, діти, у яких спостерігаються порушення звуковимови, швидше долають ці мовленнєві дефекти завдяки даним вправам, і коли заняття будуть проводитися з логопедом, м'язи вже будуть підготовлені (також артикуляційна гімнастика допоможе тим дітям, у яких правильна, але млява звуковимова); по-третє, вправи для розвитку органів артикуляції дозволяють і дітям, і дорослим правильно навчитися говорити.

Артикуляційна гімнастика включає вправи як для тренування рухливості органів, відпрацювання певних положень губ, язика, правильної вимови всіх звуків, так і для кожного звуку тієї або тієї групи. Вправи повинні бути цілеспрямованими: важливі не їх кількість, а відповідність правильній артикуляції звуків з урахуванням конкретного порушення звуковимови в дитини.

При підборі вправ для артикуляційної гімнастики слід передбачати ті рухи і положення органів артикуляційного апарату, у результаті яких утворюються звуки. Усю систему артикуляційної гімнастики можна поділити на два види вправ: статичні і динамічні з образними назвами. Статичні вправи («Лопаточка», «Пташенята», «Чашка», «Голочка», «Стрілка», «Трубочка») спрямовані на утримання артикуляційної пози протягом 6-10 секунд. Динамічні вправи («Конячка», «Грибок», «Гойдалки», «Смачне варення», «Змійка», «Годинник», «Маятник», «Котушка», «Маляр») вимагають ритмічного повторення 6-8 разів рухів, координації.

Значення артикуляційної гімнастики в роботі педагогів логопедичної групи полягає в тому, що при регулярному проведенні вона допомагає:

- прискорити підготовку мовленнєво-рухового апарату дошкільників до постановки звуків;
- покращити кровопостачання артикуляційного апарату;
- зміцнити м'язову систему язика, губ, щік, щелеп, м'якого піднебіння, мимічних м'язів;
- подолати наявні в дітей неправильно сформовані рухові стереотипи, нейтралізувати супутні рухи під час виконання артикуляційних вправ;
- розвинути здатність диференційовано виконувати певні рухи, користуючись органами мовленнєво-рухового апарату;
- сформувати вміння утримувати необхідний артикуляційний уклад;
- збільшити обсяг рухів органів мовленнєво-рухового апарату, їх рухливість, чіткість, ритмічність, амплітуду, точність, силу;
- виробити здатність переключатися з одного укладу на інший;
- навчитися керувати власним мовленнєво-руховим апаратом, об'єднувати прості рухи у складні;
- удосконалити вміння виражати свої емоційні стани мимічно, що має важливе значення для формування комунікативної компетентності [9, с. 34].

У шкільному віці вади мовлення часто заважають успішному навчанню. Діти 6-річного віку, а тим більше 7-річного, які приходять до школи, зазвичай правильно вимовляють усі звуки. Однак у деяких дітей цього віку, а часом навіть у більш старших, вимова виявляється ще несформованою, і тоді батьки повинні на це звернути увагу, не чекати природного подолання мовленнєвої недостатності самою дитиною. Правильна і

чітка вимова слів дитині потрібна для того, щоб її мова була зрозумілою для інших людей. Разом із тим, неправильна вимова може заважати розумінню самою дитиною мови інших. У соматично-ослаблених дітей спостерігаються труднощі переключення з одного артикуляційного укладу на інший; при цьому відбувається зниження і погіршення якості артикуляційного руху, часу фіксації артикуляційної форми, якості виконаних рухів.

Найбільш яскраво моторна недостатність органів артикуляції й моторики рук проявляється при виконанні складних рухових актів, що вимагають чіткого управління рухами, точної роботи різних м'язових груп, правильної просторово-часової організації руху. Слід пам'ятати, що будь-яке порушення мови може відбитися на діяльності та поведінці дитини. Завдання педагогів, учителя-логопеда полягає в тому, щоб допомогти дитині подолати порушення. І чим раніше буде виявлений дефект, тим ефективніше і успішніше буде робота щодо його подолання.

З огляду на провідний вид діяльності дітей дошкільного віку та з метою підвищення їхнього інтересу до виконання артикуляційної гімнастики, даний вид логопедичної роботи доцільно виконувати в ігровій формі, включати в роботу різні аналізатори і використовувати розмаїття допоміжного матеріалу.

На заняттях крім традиційних форм проведення артикуляційної гімнастики використовуються інтерактивні, новітні форми, зокрема: «Театр пальчиків і язичка» (сполучена гімнастика); зустрічі з героями «Веселих галявинок»; використання дидактичної ляльки; артикуляційний комплекс із трафаретами «Веселих язичків»; адаптовані казки з рухами (мультимедійна презентація); виконання артикуляційних вправ із застосуванням «чарівних паличок»; логоказки. Логоказки – цілісний педагогічний процес, що сприяє розвитку всіх сторін мовлення, вихованню моральних якостей, а також активізації всіх психічних процесів (уваги, сприймання, пам'яті, мислення, уяви) [10, с. 48].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, артикуляційна гімнастика – це вправи для розвитку органів артикуляції (язика, губ, а також нижньої щелепи), що відповідають за правильну звуковимову. Метою її виконання є відпрацювання правильних, чітких рухів органів мовлення, що необхідні для правильної вимови звуків. Артикуляційна гімнастика подається дітям у вигляді як казок, так і віршів, загадок, лічилок, образних ілюстрацій, слайдів. Заняття стає цікавим, захоплюючим, емоційним. Дитина не помічає, що її навчають. І таким чином розвиток артикуляційної моторики протікає активніше, швидше, а подолання труднощів проходить легше.

Серед перспектив подальшого дослідження даної проблеми слід окреслити специфіку використання артикуляційної гімнастики в роботі з дітьми з тяжкими порушеннями мовлення.

Список використаної літератури

1. Фомичова М. Ф. Воспитание детей правильной речи / М. Ф. Фомичова. – М., 1989. – 27 с.
2. Крилова С. В. Дидактична гра як засіб розвитку мовних і немовних процесів у дітей з ЗНМ старшого дошкільного віку / С. В. Крилова // Логопедія. – 2004. – № 4. – С. 54–64.
3. Ткаченко Т. А. Щоденник вихователя логопедичної групи / Т. А. Ткаченко. – М. : ГНОМ, 2004. – 56 с.
4. Правдина О. В. Логопедія / О. В. Правдина. – М. : Просвещение, 1969. – 310 с.
5. Беккер К. П. Логопедія : учебник [для студентов высших учебных заведений] / К. П. Беккер, М. А. Шофах. – М. : Медицина, 1981. – 288 с.
6. Косинова Е. М. Гимнастика для развития речи / Е. М. Косинова. – М. : ООО «Библиотека Ильи Резника», ООО «Эксмо», 2003. – 36 с.
7. Филичева Т. Б. Формирование произношение дошкольников / Т. Б. Филичева, Т. В. Туманова. – М. : ВЛАДОС, 1993. – 86 с.
8. Риздвяна В. И. Воспитание правильной речи : логопедическое пособие / В. И. Риздвяна – М. : Просвещение, 1967. – 75 с.
9. Рібцун Ю. В. Інноваційний підхід до організації та проведення артикуляційної гімнастики в логопедичній групі / Ю. В. Рібцун // Дошкільна освіта. – 2011. – № 3 (33). – С. 31–43.
10. Сушельницька З. В. Логоказка як засіб артикуляційної моторики у дітей / З. В. Сушельницька. – Кам'янець-Подільський : Науково-методичний центр Управління освіти і науки, 2014. – 66 с.

References

1. Fomychov, M. F. (1989). Educating children right speech. Moscow (in Russ.)
2. Krylova, S. V. (2004). Didactic game as means of non-verbal language and processes in children under school age RM Speech therapy Logopediya (Speech therapy), 4, 54–64 (in Ukr.)
3. Tkachenko, T. A. (2004). Diary of speech therapy teacher. Moscow: GNOME (in Russ.)
4. Pravdina, A. V. (1969). Speech-language pathology. Moscow: Education (in Russ.)
5. Becker, K. P. (1981). Speech therapy: a textbook for students of prof. Moscow: Medicine (in Russ.)
6. Kosynova, E. M. (2003). Gymnastics for the development of speech. Moscow: ООО «Library Yly Reznik» signature «Eksmo» (in Russ.)
7. Filicheva, T. B. (1993). Formation pronunciation preschoolers. Moscow: VLADOS (in Russ.)
8. Rizdvyana, V. I. (2011). Education right speech. Moscow: Education (in Russ.)
9. Ribtsun, V. (2011). Innovative approach to the organization and articulation of speech therapy exercises in. *Doshkil'na osvita (Preschool Education)*, 3 (33), 31–43 (in Ukr.)
10. Sushelnytska, Z. V. (2014). Lohokazka as a means of articulation in children. Kamenets-Podolsky: Scientific Medical Center Department of Education and Science (in Ukr.)

Abstract. *Strilez A. V. Articulation exercises in work with preschool children.*

Introduction. *The basic concept of «articulation», «articulation gymnastics» and identified the reasons because of which exercises should be used for development of articulation children.*

A list articulation exercises for the development of articulation and in addition to traditional forms of articulation exercises generalized use of interactive and new forms.

At the level of the prospects for further study on the specific use singled articulation exercises in working with children with severe speech disorders.

Purpose of the article - *to define the concept of «articulation», «articulation gymnastics» and reveal the value articulation exercises in working with children of preschool age.*

Results. *In order that the child learned to speak well most complex sounds to be flexible and strong tongue and lips, and kept long in one position and multiple transitions from movement to movement. All these skills a child can get through the articulation gymnastics.*

The purpose of it - is working right, clear movements of speech required for correct pronunciation of sounds.

Exercises for development of articulation must engage several reasons:

- *First, timely gymnastics classes this alone will allow children to learn how to speak and clearly;*
- *Second, children have observed violations pronunciation rather overcome these speech defects because of this exercise, and when classes will be conducted from one speech therapist, muscles will already be prepared. Also Articulation gymnastics and help children whose correct but lifeless pronunciation;*
- *Third, exercises for development of articulation and allow children and adults to learn to speak correctly.*

Articulation gymnastics includes exercises for both training of mobility, working out certain provisions of the lips, tongue, correct pronunciation of sounds, and each sound of a band. Exercises should be targeted: the number is not important, but the exercises are selected based on a correct articulation of the specific sound of violation of a child, that is defined as a violation.

Conclusions. *So Articulation gymnastics – is an exercise for the development of articulation (tongue, lips and lower jaw), responsible for the correct pronunciation. The purpose of it is - working right, clear movements of speech necessary for the correct pronunciation of sounds. Articulation exercises served to children in the form of stories as well as poems, riddles, imaginative illustrations slides. Do is interesting, exciting, emotional. The child does not notice that her teaching. And thus the development of articulation proceeds increasingly faster coping is easier. Among the prospects for further study of the problem isolates the specific use articulation exercises in working with children with severe speech disorders.*

Key words: *language; broadcasting; articulation; pronunciation; authorities articulation; articulation motor; articulation exercises; motor failure.*

*Одержано редакцією 22.09.2016
Прийнято до публікації 30.09.2016*